

موضوعه یکصدویکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

بسمه تعالی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه‌های دانه‌دار

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه‌های دانه‌دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)
تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت‌های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیأت امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

مقدمه:

بر اساس بر اساس قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال، موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال ملزم به تدوین و بروزرسانی استانداردهای تولید بذر و نهال و کنترل و نظارت بر تولید نهال و بذر می باشد. همچنین بر اساس قانون فوق، تولید کنندگان موظف به رعایت استانداردهای اعلام شده از طرف موسسه خواهند بود.

اهمیت گیاه یا محصول:

امروزه تولید محصولات باغبانی سهم عمده ای را در تامین معیشت جامعه و امنیت غذایی، حفظ محیط زیست، صنایع پایه تولید، اشتغال زایی و توسعه پایدار اقتصادی و در نهایت نیل به کشاورزی پایدار به خود اختصاص داده است. یکی از مهم ترین فاکتورهای توسعه باغبانی که لازم است مد نظر قرار گیرد کیفیت نهال تولیدی می باشد.

اهداف مورد نظر:

ارتقاء دانش علمی و عملی تولید کنندگان نهال در جهت افزایش کیفیت نهال و نهالستان

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)
تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دکتر مهتاب امینی سلامانی
تعمیرات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

ضرورت تدوین / بازنگری استاندارد:

نهال سالم و اصلاح شده یکی از عوامل بسیار تأثیر گذار بر تولید میوه و تنوع آن در هر کشور است. از اینرو، تلاش در ترویج و توسعه و نیز حفظ ارقام جدیدی که از طریق بهگزینی توسط مراکز تحقیقاتی و یا اشخاص حاصل می‌شود، از اولویتهای مراکز تصمیم گیری کشاورزی کشورها است.

مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال دارای دو رسالت اصلی در ارتباط با تولید نهال کشور است. نخست اینکه ارقام جدید را به هر نحوی که ایجاد شده باشند، ثبت کند تا حقوق صاحبان آنها محفوظ بماند که در این راستا محققین اصلاح ارقام میوه و افراد صاحب نظر که در انتخاب رقم جدید تبحر دارند، مطمئن شوند که حقوق مادی و معنوی آنها پایمال نخواهد شد. وظیفه دوم ایجاد یک بستر مناسب برای توسعه ارقام تجاری جدید است. در این راستا، تعریف استانداردهای لازم برای تمام مراحل تولید و حفظ رقم یا ارقام برتر و کمک به معرفی آن به جامعه باغبانی کشور بر عهده این مؤسسه گذاشته شده است.

تعاریف:

روش جنسی: استفاده از بذر به عنوان منبع تکثیر برای ازدیاد که ایجاد تنوع را به دنبال دارد

روش غیر جنسی: استفاده از سایر اندام های گیاهی به عنوان منبع تکثیر که غالباً نتایجی شبیه گیاه مادری تولید می نمایند.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)
تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیئت امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

استاندارد احداث نهالستان در فضای باز

- ۱- تولیدکننده ملزم به اخذ مجوز احداث نهالستان از موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال است.
- ۲- محل احداث نهالستان باید دارای اقلیم مناسب باشد.
- ۳- محل احداث نهالستان باید عاری از عوامل بیمارگر قرنطینه‌ای محصول مورد نظر باشد. مرجع صاحب نظر در این خصوص مدیریت حفظ نباتات استان است.
- ۴- وجود هرگونه درخت و درختچه که میزبان آفات و بیماری‌های کلیدی باشد، در محل احداث نهالستان ممنوع است، اما کاشت درختان غیر مثمر غیر میزبان در حاشیه خیابان‌های نهالستان به عنوان سایبان یا بادشکن بلامانع است.
- ۵- در صورتیکه در محل احداث نهالستان، قبلاً باغ میوه یا نهالستان دیگری وجود داشته است، رعایت دوره آیش و تناوب حداقل ۳ سال الزامی است.
- ۶- تولیدکننده ملزم به معرفی مدیر فنی نهالستان با تخصص کارشناس کشاورزی و ترجیحاً کارشناس باغبانی و در غیر اینصورت کارشناس تولیدات گیاهی یا گیاهپزشکی می‌باشد.
 - ۱- ۶ تولیدکنندگانی که دارای شرایط حرفه‌ای لازم (پوست ۱) باشند، نیاز به معرفی مدیر فنی ندارند.
 - ۷- تولیدکننده ملزم به تهیه گواهی سلامت خاک، نتایج آزمون خاک و کیفیت آب آبیاری پیش از احداث نهالستان است.
 - ۱- ۷ نمونه برداری جهت ارزیابی سلامت خاک بر اساس شیوه نامه ابلاغی سازمان حفظ نباتات انجام می‌شود.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)
تأیید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیات امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

* برای اطلاع از دستورالعمل ارزیابی سلامت خاک به دستورالعمل نحوه انجام بررسی های میدانی و آزمایشگاهی عوامل خسارتزای گیاهی در نهالستانها در سایت سازمان حفظ نباتات به آدرس ppo.ir مراجعه نمایید.

۷-۲ نمونه برداری جهت ارزیابی آزمون خاک و آب بر اساس دستورالعمل ابلاغی مؤسسه تحقیقات خاک و آب** انجام گیرد.

** برای اطلاع از دستورالعمل آزمون خاک و آب به نشریه شماره ۴۶۷ با موضوع دستورالعمل تجزیه های آزمایشگاهی نمونه های خاک و آب مؤسسه تحقیقات خاک و آب به آدرس swfi.ir مراجعه فرمایید.

۸- تولیدکننده مجاز است برای احداث نهالستان از زمین اجاره ای استفاده کند که بسته به نوع محصول و طول دوره تولید نهال و سطح گواهی (گواهی شده، پیش گواهی و خود اظهاری)، ارائه اجاره نامه محضری و یا تاییدیه شورای محل و دهداری حداقل دوره اجاره ۳ سال برای تولید نهال خود اظهاری و ۱۲ سال برای تولید نهال گواهی شده الزامی است.

۹- نهالستان باید همزمان با احداث آن و در زمان تمدید مجوز، مجهز به سامانه آبیاری تحت فشار باشد.

۱۰- استفاده از پساب مناطق مسکونی، صنعتی، مزارع و باغها برای آبیاری نهالستان مجاز نیست.

۱۱- تولید کننده نهال ملزم است که در زمان ارائه درخواست مجوز، منبع تامین مواد تکثیری را بر اساس سطح گواهی به مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال اعلام نماید.

۱۱-۱ اندام تکثیری در سطح گواهی شده از باغات مادری تامین کننده اندام تکثیری دارای مجوز و تحت نظارت مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال تامین می شود.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)

تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیئت امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

۱۱-۲ اندام تکثیری در سطح بیش گواهی (نهال اصیل) از باغات تامین کننده پیوندک با تائید پژوهشگاه ذریع
از مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی تامین می شود.

۱۱-۳ اندام تکثیری برای تولید نهال خود اظهاری با معرفی و مسئولیت شحص تولید کننده تامین می شود.

۱۲- نهال های تکثیر شده به روش های رایج تکثیر غیر جنسی باید دقیقا دارای صفات مادری باشند و تفرق صفات
در آنها مشاهده نشود.

۱۳- در نهالستان کاشت هر گونه محصول کشاورزی (به خصوص سبزی و صیفی) که با محصولات قید شده در
مجوز تولید نهال مغایرت داشته باشد، ممنوع است.

۱۴- رعایت فاصله ایمنی بین نهالستان و سایر منابع تولید به شرح زیر الزامی است:

۱۴-۱ برای تولید نهال گواهی شده در فضای باز، اگر احتمال حضور عامل قرنطینه ای از سوی سازمان حفظ نباتات
در منطقه اعلام شود، رعایت حداقل ۱۰۰۰ متر فاصله بین نهالستان و سایر منابع تولید (محصولات کشاورزی)
الزامی است.

۱۴-۲ برای تولید نهال گواهی شده در فضای باز، اگر احتمال حضور عامل قرنطینه ای از سوی سازمان حفظ نباتات
اعلام نشود، رعایت حداقل ۱۰۰ متر فاصله بین نهالستان و سایر منابع تولید الزامی است.

۱۴-۳ برای تولید نهال اصیل و شناسه دار، با توجه به وجود یا عدم وجود عوامل قرنطینه ای، رعایت ۵۰ تا ۱۰۰۰
متر فاصله بین نهالستان و سایر منابع تولید الزامی است.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)

تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

۱۵- داشتن انبار خنک (سردخانه)، سایه بان، شاسی سرد و گرم (در صورت نیاز) و حوضچه ضد عفونی ریشه نهال برای هر نهالستان ضروری است. ابعاد آنها با توجه به حجم تولید و مدت نگهداری نهال قبل از عرضه به بازار متغیر است. ایجاد یک حوضچه حاوی محلول ضد عفونی در مسیر عابری و ادوات کشاورزی (از قبیل تراکتور، تریلی، گاو آهن، دیسک و ...) در محل ورودی نهالستان الزامی است.

۱۶- بقایای گیاهی در نهالستان به طور کامل جمع آوری، تخلیه و سریعاً در محل مناسب معدوم گردد.

۱۷- تولید و جابجایی هر گونه نهال میوه تابع موازین و مقررات قرنطینه‌ای و دستورالعمل‌های صادره سازمان حفظ نباتات خواهد بود.

۱۸- قسمت فروش و تحویل نهال باید خارج از محل تولید نهال باشد؛ به گونه‌ای که خریدار مستقیماً وارد نهالستان نشود.

۱۹- تولید کننده نهال ملزم به تحویل فاکتور فروش معتبر حاوی اطلاعات شناسه نهال، شامل پایه و رقم و همچنین ترجیحاً کتابچه حاوی اطلاعات موثق و عکس رنگی میوه ارقام تولیدی در زمان عرضه نهال به خریدار است.

۲۰- تولید کننده ملزم به نگهداری از کلیه مستندات عرضه نهال، فاکتور فروش، فهرست ارقام و سوابق نظارت‌های کارشناسی به مدت ۳ سال است.

۲۱- باغدار موظف به نگهداری فاکتور فروش و شناسه نهال تا اولین سال باردهی نهال است.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه‌های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)
تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

۷

دفتر هیئت امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

استاندارد تولید نهال میوه‌های دانه‌دار (به، سیب و گلابی)

۱- نهال به، سیب و گلابی تولید شده روی پایه‌های رویشی باید شاخه‌دار باشد. حداقل تعداد شاخه برای نهال به ۳ عدد، و برای نهال سیب و گلابی ۴ عدد است.

۲- صدور مجوز تولید نهال گواهی شده شاخه‌دار به، سیب و گلابی منوط به تهیه پایه و پیوندک سالم از باغ‌های مادری مورد تائید موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال است.

۳- فاصله کاشت نهال در نهالستان:

۳-۱ برای تولید نهال شاخه‌دار روی پایه رویشی، کاشت به صورت یک ردیفه با فاصله ۲۰ تا ۳۰ سانتیمتر روی ردیف و ۸۰ تا ۹۰ سانتیمتر بین ردیف‌ها باشد.

۳-۲ در صورت تولید نهال ترکه‌ای (پایه بذری)، در حالت کاشت به صورت یک ردیفه فاصله بین ردیف‌ها ۸۰ سانتیمتر و در حالت کاشت به صورت دو ردیفه، فاصله بین هر دو ردیف با دو ردیف مجاور ۹۰ تا ۱۲۰ سانتیمتر و فاصله بین ردیف‌ها ۳۰ تا ۴۰ سانتیمتر باشد. فاصله نهال‌ها روی ردیف ۱۵ تا ۲۰ سانتیمتر است.

۴- پایه‌های بذری مورد استفاده برای تکثیر نهال میوه‌های دانه‌دار از یکنواختی رشد برخوردار باشند.

۵- نهال تولید شده ارقام به، سیب و گلابی باید تک تنه، بدون خمیدگی در ساقه و دارای ریشه متوازن باشد.

۶- در نهالستان به سیب و گلابی تنها ارقام بارور و یا گرده‌زای مورد تائید موسسه و دارای شناسه تکثیر شوند. تولیدکننده نهال به ازای هر رقم بارور سیب یا گلابی، یک یا دو رقم گرده‌زای مناسب با آن را تولید نماید.

بطوریکه در هنگام فروش نهال به ازای هر ۸ اصله نهال رقم اصلی، ۱ اصله نهال از رقم یا ارقام گرده‌زای مناسب تحویل خریدار گردد.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه‌های دانه‌دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)

تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیئت امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

- ۶-۱ به دلیل میزان بالای خود گرده افشانی ارقام به، تولید ارقام گرده‌زای به در نهالستان اختیاری است.
- ۷- پایه رویشی نهال به، سیب و گلابی باید دارای ۱۰ الی ۱۵ سانتیمتر ریشه نابجا فاقد هر گونه علائم پیچ خوردگی، برگشتگی ۹۰ درجه، خمیدگی در ناحیه یقه، آفت‌زدگی و یا بیماری باشد. ریشه‌های فرعی نابجا و مویی آن باید یک گلدان یک لیتری را پر نماید.
- ۸- پایه رویشی تولید شده به روش تکثیر غیر جنسی (قلمه، خوابانیدن کپه‌ای و شیاری) برای تولید نهال به، سیب و گلابی یک فصل رشد را پشت سر گذاشته و دارای ساقه خشبی، فاقد انشعابات فرعی، حداقل طول ۵۰ سانتی‌متر و آماده پیوند در خزانه انتظار باشد.
- ۹- تولید نهال به، سیب و گلابی از طریق پیوند بر روی پایه مادری مجاز نیست.
- ۱۰- ریشه نهال به، سیب و گلابی با پایه رویشی حاصل از کشت بافت باید عاری از هر گونه علائم پیچ خوردگی، فنی و کلافی شدن باشد.
- ۱۱- داشتن گلخانه مناسب و مجهز به سیستم پاگرما و میست برای تولید نهال با پایه رویشی (قلمه ریشه‌دار) الزامی است.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه‌های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)
تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر هیئت امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

جدول ۱. ویژگی‌های نهال استاندارد ریشه لخت سیب

شاخص	نهال شاخه‌دار با پایه رویشی	نهال ترکه‌ای با پایه بذری
سن نهال (سال)	۳+۲	۲+۱**
حداقل ارتفاع نهال پیوندی (cm)	۸۰	۱۰۰
قطر تنه (cm)	۲-۲/۵	۱/۲-۱/۵
نسبت قطر به ارتفاع	۰/۰۲۵	۰/۰۱۲
ارتفاع محل پیوند از سطح خاک (cm)	۱۰-۱۵	۱۰-۱۵
حداقل تعداد شاخه	۴	--
شاخه بندی از سطح خاک (cm)	۵۰	۶۰
حداقل تعداد ریشه جانبی	۱۰	۳-۵
طول ریشه (cm)	۱۰-۱۵	۱۵-۲۰
تعداد نهال در بسته	۲۵	۲۵
رقم گرده زا	نیاز دارد	نیاز دارد

* سن پایه ۳ سال و سن پیوندک ۲ سال می‌باشد.

** سن پایه ۲ سال و سن پیوندک ۱ سال می‌باشد.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)
تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

۱۰

دفتر هیئت امنای سازمان
تحقیقات و آموزش کشاورزی

مصوبه یکصد و یکمین جلسه کمیسیون دائمی هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۳/۱۲

جدول ۲. ویژگی‌های نهال استاندارد ریشه تخت گلابی و به

شاخص	نهال شاخه‌دار با پایه رویشی	نهال ترکه‌ای با پایه بذری
سن نهال (سال)	۳+۲	۲+۱
حداقل ارتفاع نهال پیوندی (cm)	۸۰	۱۰۰
قطر تنه (cm)	۲-۲/۵	۱/۲-۱/۵
نسبت قطر به ارتفاع	۰/۰۲۵	۰/۰۱۲
ارتفاع محل پیوند از سطح خاک (cm)	۱۰-۱۵	۱۰-۱۵
حداقل تعداد شاخه	۳	--
شاخه بندی از سطح خاک (cm)	۵۰	۶۰
حداقل تعداد ریشه جانبی	۱۰	۳-۵
طول ریشه (cm)	۱۰-۱۵	۱۵-۲۰
تعداد نهال در بسته	۲۵	۲۵
رقم گرده زا	نیاز دارد***	نیاز دارد***

* سن پایه ۳ سال و سن پیوندک ۲ سال می‌باشد.

** سن پایه ۲ سال و سن پیوندک ۱ سال می‌باشد.

*** تولید ارقام گرده‌زای نهال به اختیاری می‌باشد.

بازنگری استاندارد ملی احداث نهالستان و تولید نهال میوه‌های دانه دار (تاریخ بازنگری: ۱۳۹۸/۱۱/۲۱)
تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

